

РОЗВИТОК БІБЛІОТЕЧНОГО КРАЄЗНАВСТВА УКРАЇНИ: ОСВІТНІЙ ВИМІР

Кушнарєнко Н.М. Бібліотечне краєзнавство : підруч. / Н.М. Кушнарєнко. – К.: Знання, 2007. – 502 с. – (Вища освіта ХХІ століття).

Традиційне бібліотечне краєзнавство, що є важливою складовою діяльності бібліотек України, сьогодні потребує вироблення нових методологічних підходів, пов'язаних зі зміною соціальної ролі бібліотеки у суспільстві, всебічним використанням інформаційно-телекомунікаційних технологій, змінами потреб користувачів у інформації краєзнавчого змісту.

Виходячи з цього, перед працівниками бібліотек та студентами, які здобувають фахову бібліотечну освіту, постає необхідність у формуванні знань з предмета бібліотечного краєзнавства на рівні його теоретичного усвідомлення, засвоєння наукових зв'язків, терміносистеми, підходів до організації краєзнавчої діяльності – від формування фонду краєзнавчих документів до організації обслуговування користувачів бібліотеки. Сьогодні, з виходом у світ довгоочікуваного підручника “Бібліотечне краєзнавство”, з'явилася можливість засвоїти весь комплекс історичних, теоретико-методологічних, методичних та організаційно-практичних проблем у цій царині.

Видання стало результатом багаторічної плідної наукової і викладацької діяльності його автора – Наталії Миколаївни Кушнарєнко – доктора педагогічних наук, професора, завідувачки кафедри книгознавства та фондознавства, проректора з наукової роботи Харківської державної академії культури, заслуженого працівника культури України, дійсного члена Міжнародної академії інформатизації при ООН.

Необхідно відзначити, що в доробку Н. Кушнарєнко – ґрунтовні підручники, відомі не лише в Україні, а й за її межами – “Документоведение” (сім видань), “Організація та методика науково-дослідницької діяльності” (п'ять видань), “Наукова обробка документів” (чотири видання) й ін. Більшість із них не мають аналогів в Україні та країнах СНД, отримали високу оцінку професіоналів, користуються підвищеним попитом у студентів, викладачів, науковців, фахівців бібліотечно-інформаційної і документознавчої галузей, широкого загалу читачів. Зазначимо, що навчальні видання цього автора, в т. ч. й рецензований підручник, затверджені Міністерством освіти і науки України.

Книга складається з десяти основних розділів. У розділі 1 – “Краєзнавство як галузь наукової і практичної діяльності” – розкриваються поняття та функції краєзнавства, його структура, організаційні форми, характеристика основних видів та наведено опис процесу становлення й розвитку цієї галузі в Україні. При цьому автор виходить із того, що бібліотечне краєзнавство – це відносно самостійна інтеграційно-цілісна

сфера професійної бібліотечної діяльності, спрямована на задоволення краєзнавчих інформаційних потреб суспільства й особистості.

І. Шевченко

Розділ 2 присвячено теоретичним засадам бібліотечного краєзнавства, а саме – розгляду його сутності та структури, еволюції наукових уявлень, методологічним основам, розкриттю основних термінів і понять. Наступні розділи, що мають не лише теоретичне, а й практичне значення, розкривають стратегічні напрями розвитку краєзнавчої діяльності в сучасних умовах, у тому числі з урахуванням можливостей сучасних інформаційних технологій, а також сприяють формуванню знань з управління краєзнавчою діяльністю бібліотек. Особливе змістовне значення, на наш погляд, має запропонована автором модель перспективних напрямів розвитку краєзнавчої діяльності бібліотек за умов формування електронного середовища [с. 148–149] із наданням конкретних рекомендацій стосовно розвитку документної бази, трансформації краєзнавчого довідково-бібліографічного апарату, створення єдиної системи обслуговування тощо.

У цих розділах викладено навчальний матеріал, що стосується формування та роботи з краєзнавчим фондом як документною базою краєзнавчої діяльності бібліотеки, обслуговування користувачів з питань краєзнавства, краєзнавчої бібліографії як складової бібліотечного краєзнавства. Зміст цих розділів має особливе значення для студентів, оскільки виклад навчального матеріалу у підручнику сприяє формуванню базових фахових знань з предмета і логічно пов'язаний із суміжними бібліотечними дисциплінами. Для спеціалістів-практиків корисними можуть бути такі параграфи розділу “Обслуговування користувачів бібліотеки з краєзнавства”, як “Краєзнавчі електронні ресурси на бібліотечних сайтах в Інтернет” та “Регіональний веб-портал як засіб доступу до краєзнавчої інформації”, хоча, на наш погляд, їх доцільно було б розмістити у розділі “Краєзнавчий фонд – документна база краєзнавчої діяльності бібліотеки” і водночас дати йому назву “Інформаційні ресурси з краєзнавства”.

На сучасному етапі трансформації бібліотек розповсюдження краєзнавчих знань набуває особливого значення, зокрема з огляду на все більш поширювану практику розробки дорожніх карт при формуванні галузевих стратегій розвитку. Саме ці питання і висвітлені автором підручника в окремому розділі, що додає виданню більшої актуальності.

В окремих розділах розглядаються питання кадрового, матеріально-технічного забезпечення бібліотечного краєзнавства, його генезису в Україні.

Кожний розділ детально структурований, містить, залежно від значущості, від двох до десяти підрозділів, які, у свою чергу, поділяються змістовні сегменти. Така структуризація навчального матеріалу є ло-

гічною, цілком обґрунтованою, сприяє акцентуванню уваги читачів на найважливіших проблемах бібліотечного краєзнавства як наукової, навчальної дисципліни, пріоритетної сфери науково-практичної діяльності загальнодоступних бібліотек регіонального і місцевого рівнів, підкреслює його інноваційний характер та трансформаційні зміни в умовах сучасного бібліотечно-інформаційного середовища.

Рецензований підручник, на наш погляд, відповідає сучасним вимогам до видань такого рівня. Засвоєнню навчального матеріалу студентами сприяють: деталізований зміст; чітка і логічна побудова книги; глибокий виклад суті та структури бібліотечного краєзнавства; загальні висновки; іменний покажчик, що відбиває персоніфікований аспект бібліотечного краєзнавства; предметний покажчик, який охоплює головні аспекти цієї сфери діяльності бібліотеки. Кожний розділ завершується запитаннями для самоконтролю знань студентів. Це дає підстави для висновку про фундаментальність рецензованого підручника, його високу якість, ґрунтовність, науковість, глибину висвітлення сучасних проблем бібліотечного краєзнавства. Додатковим підтвердженням цього висновку є й обсяг книги – 502 сторінки, викладені вишуканою українською мовою.

Слід зазначити, що всебічний аналіз електронних каталогів провідних бібліотек України та ін-

ших країн свідчить, що праці Н. Кушнаренко з бібліотечного краєзнавства широко представлені в Інтернет-просторі. Серед них: автореферат докторської дисертації “Бібліотечне краєзнавство: теоретико-методологічний аспект”, навчальні посібники “Краєзнавча діяльність бібліотек”, “Історія бібліотечного краєзнавства в Україні” та ін. У рецензованому виданні науковий доробок автора в цій царині охоплює практично весь спектр проблем бібліотечного краєзнавства, віддзеркалює нові підходи до організації всіх напрямів краєзнавчої діяльності бібліотек.

Сподіваємося, що підручник Н. Кушнаренко “Бібліотечне краєзнавство” буде не лише на студентських партах, а займе належне місце на полицях публічних бібліотек України, стане незамінним помічником директора, методиста, кожного працівника відділу краєзнавчих видань і бібліографії, а знання, отримані завдяки цій книзі, сприятимуть розвитку професійного бібліотечного середовища. На нашу думку, в цьому перш за все зацікавлені директори ОУНБ України. Придбання цього видання для бібліотек може бути здійснене за Державною програмою розвитку і функціонування української мови. У 2008 році його можна було б придбати, принаймні, для бібліотек районної ланки.

ВІТАЄМО!

Ніна Олександрівна Гудімова – одна з найшанованіших постатей серед бібліотекарів України, гуру бібліотечної справи, найкращий у країні знавець фондів питань книгозбірень, визнаний авторитет у професійних колах.

Щасливою виявилася її доля у професії. Закінчивши Харківський інститут культури, Ніна Олександрівна майже півстоліття свого життя віддала Національній парламентській бібліотеці України.

Вона знає стан справ у майже кожній (!) бібліотеці не тільки обласного, але й районного рівня, миттєво надає інформацію про особливості будь-якого регіону. Знання Ніни Олександрівни – енциклопедичні, пам'ять – феноменальна.

Н. Гудімова інколи вражає тим, як комплексно вона вміє розглянути проблему, адже вона – **Методист**, котрий мислить не стандартно і має ділове конкретне бачення. Її дітище – централізація бібліотек України. Великий внесок нею зроблено у розробку державних програм поповнення та збереження бібліотечних фондів. Методичні матеріали, статті, підготовлені Ніною Олександрівною, постійно використовуються практиками, а виступи на семінарах, школах завжди викликають великий інтерес слухачів. У всіх її працях гармонійно поєднуються різноманітні факти з практики роботи книгозбірень, точний аналіз певних явищ.

Ніна Олександрівна, „хранитель традицій” і активний новатор, щиро ділиться своїми професійними се-

кретами, вчить молодь. Кожний методист НПБУ знає: хочеш почути правду – запитай Гудімову! Вона не злукавить, не полестить, але ніколи не образить. Це чи не найголовніші її людські якості, що притягують оточуючих.

Життєве кредо Ніни Олександрівни просте: „Якщо я чогось не знаю – питаю, якщо я чогось не вмю – навчусь!”. Її енергія, життєлюбність і почуття гумору надихають колег на творчість, на добро.

Дорога Ніно Олександрівно, зичимо Вам здоров'я, бадьорості, творчих звершень, нових досягнень!

*Редколегія журналу «Бібліотечна планета»
приєднується до теплих слів і побажань
усіх бібліотечних фахівців!*